

WPROWADZENIE

Problematyka migracji dotyka zmian ustrojowych, kulturowych i gospodarczych. Stanowi świadectwo procesów społecznych, które można ujmować zarówno w konteksty historyczne jak i współczesne. Badania nad peregrynacjami Polaków skłaniają do stawiania pytań o tożsamość, pamięć oraz związki z ojczystym krajem.

W art. 6 ust. 2 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 roku zapisano, iż „Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”. W tych rozważaniach istotne jest zagadnienie obywatelstwa, które definiowane jest jako więź prawna łącząca jednostkę z państwem. Z tego faktu wynikają nie tylko prawa, ale i obowiązki także w sferze kultury.

Należy jednak pamiętać, że na przestrzeni wieków Polskę zamieszkiwali przedstawiciele różnych narodów, który wniesli wkład w kształtowanie dziedzictwa kulturowego. Narodowość zazwyczaj określana jest jako stan faktyczny. Nie zawsze naród musi mieć swoje terytorium tak jak to jest w przypadku państwowości. Ponadto niejedynym rodak z powodów politycznych, zarobkowych, konfliktów zbrojnych, deportacji lub traktatowych zmian granic musiał opuścić ojczyznę. Wśród emigrantów były osoby, które swoją postawą i działalnością zapisały się nie tylko w dziejach Polski, kraju osiedlenia, ale i na forum międzynarodowym. Przebywając za granicą wielu Polaków dokłada starań, aby zachować i pielęgnować więź z krajem pochodzenia.

Na początku XXI wieku zachodzi konieczność rozumienia „obywatelstwa” szerzej – dostrzegając również związki z ogólnoludzkim dziedzictwem kulturowym oraz przejawiania w tym względzie postawy odpowiedzialnej nacechowanej roztropnością i poszanowaniem praw człowieka.

W publikacji, którą przekazujemy zostały zamieszczone wyniki badań naukowców z różnych dziedzin. Rozważania poświęcono literaturze emigracyjnej, diarystyce oraz roli edukacji historycznej w ochronie i popularyzowaniu wiedzy o dziedzictwie kulturowym. Podkreślono rolę współpracy transgranicznej oraz wdrażania w tym kierunku wielopłaszczyznowych działań. Artykuły dotyczące relacji Polski ze Słowacją, Niemcami i Rosją, a także historii i kultury Romów uwzględniają ten ważny aspekt. Wywody dopełniają refleksje o formowaniu i wkładzie w dziedzictwo regionalne, ponieważ aby ujrzeć oraz zrozumieć omawiane zagadnienie nie sposób abstrahować od lokalnych depozytariuszy tradycyjnej wiedzy i umiejętności.

Serdecznie dziękujemy Autorom, którzy przekazali wyniki swoich badań do druku. Stanowią one istotny wkład w ochronę dziedzictwa oraz poszanowanie różnorodności kulturowej.

Redaktorzy Naukowi

Samanta Kowalska

Dorota Frątczak